

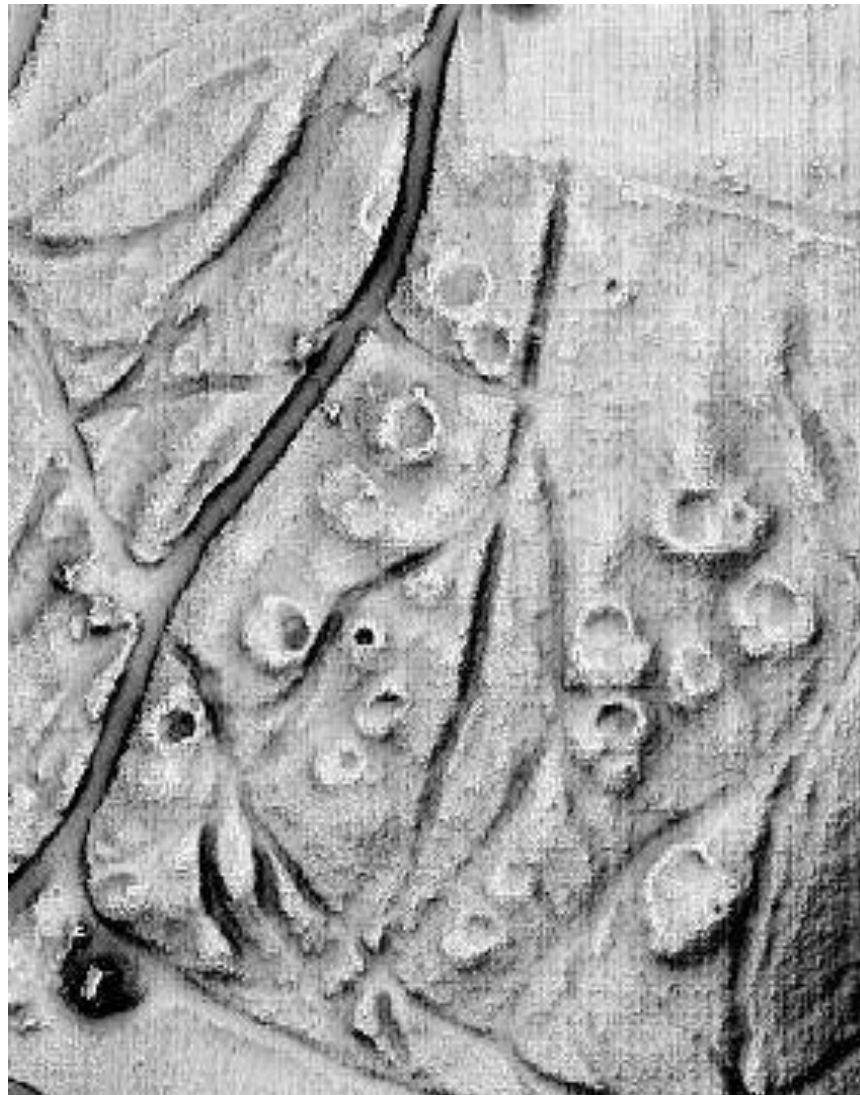

Tematske poti kot priložnost za povezovanje, izobraževanje in raziskovanje

**Dnevi evropske kulturne dediščine
Teden kulturne dediščine**

Kulturni center Semič, 12. 03. 2024

**Tina Britovšek, ZVKDS, Oe Novo mesto
višja konservatorica**

Kaj je dediščina ?

Dediščina so dobrine, podedovane iz preteklosti, ki jih opredeljujemo kot odsev in izraz svojih vrednot, identitet, etnične pripadnosti, verskih in drugih prepričanj, znanj in tradicij. Dediščina vključuje vidike okolja, ki izhajajo iz medsebojnega vplivanja med ljudmi in prostorom skozi čas (1. člen ZVKD-1).

V bistvu pa dediščina pomeni dožemanje **vrednot**, ki jih neka skupnost ima, kaj so materialni ostanki preteklosti pomenili nekoč in kaj nam to pomeni danes. Gre za **skupnostni pomen** ostalin iz preteklosti.

Tako naravna kot tudi kulturna dediščina sta **last nas vseh**. Vsak od nas ima pravico in dolžnost, da razume, ceni in ohranja njene obče vrednote.

Prezentacija in interpretacija – del procesa pri ohranjanju kulturne dediščine in upravljanja z njo

Načela - *Listina o interpretaciji in predstavitvi območij kulturne dediščine (ICOMOS 2008)*:

1. **Načelo dostopnosti in razumevanja** (fizičen in intelektualen dostop do dediščine)
2. **Načelo informacijskih virov** (preverjene znanstvene in strokovne metode)
3. **Načelo konteksta in umestitve v prostor** (upoštevajoč širši družbeni, kulturni, zgodovinski, naravni kontekst)
4. **Načelo avtentičnosti**
5. **Načelo zdržnosti oz. trajnosti** (družbeno, finančno in okoljsko zdržnost)
6. **Načelo vključevanja različnih dejavnikov** (stroka, obiskovalci, lokalne in dediščinske skupnosti)
7. **Načelo proučevanja, usposabljanja in spremljanja izvajanja**

Bistveni elementi pri načrtovanju tematskih poti!

Načelo vključevanja različnih dejavnikov

Vlogo in pomen dediščinskih skupnosti definira Okvirna konvencija Sveta Evrope o vrednosti kulturne dediščine za družbo (Faro, 2005). Dediščinske skupnosti so *»skupnosti ljudi, ki cenijo posamezne vidike dediščine ter jih želijo z javnim delovanjem ohranjati in prenašati iz roda v rod«* (2. člen).

Dejavno sodelovanje zainteresirane javnosti, ki se lahko združuje v dediščinske skupnosti, je ključnega pomena pri ohranjanju dediščine.

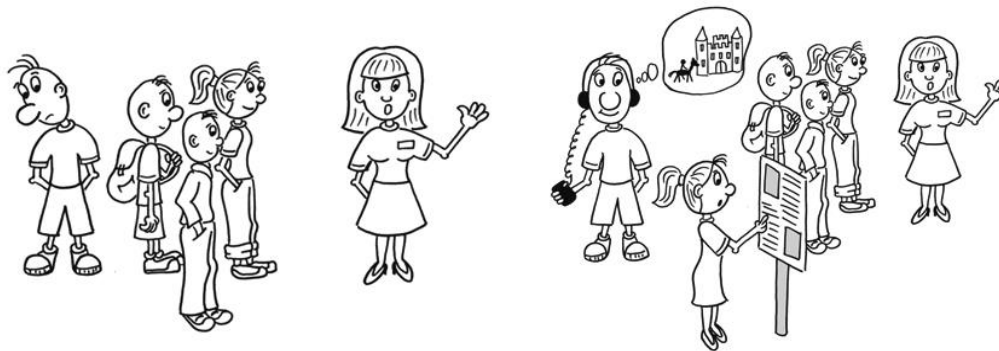

Prezentacija – konservatorski posegi, s pomočjo katerih širši javnosti omogočimo, da v konkretnem objektu ali območju dediščine prepozna ključne dediščinske vrednote, zaradi katerih smo to dediščino sploh prepoznali kot nosilko družbenega pomena in zato vredno ohranitve (Pirkovič, 2012)

Interpretacija *interpretare* (lat.) – odkriti smisel neke stvari
Umetnost pripovedovanja zgodbe, katere cilj je predvsem **pojasnjevati in ne informirati**.

Interpretacija je bistveni element ustvarjanja izkušnje / doživetja.

Ne mislite si, da bo
vsakemu vseh voden ogled.

Zagotovite različne
načine interpretacije.

Semič - Območje Tabora, EID 1-11257

Vinica – Grad, EID 1-00813 (leto 2014)

Vinica – Grad, EID 1-00813 (leto 2018)

Tematske poti

- najpogostejša oblika prezentacije nepremične dediščine na prostem
 - sredstvo za spodbujanje javne naklonjenosti dediščine in pripomoček pri razumevanju območij kulturne dediščine
 - združuje športne aktivnosti, druženje, opazovanje, izobraževanje
 - table obveščajo, vodijo, usmerjajo, opozarjajo
-
- **naravoslovne**
 - **etnološke**
 - **kulturno – zgodovinske**
 - **arheološke poti** (obiskovalce vodijo po prostoru arheoloških najdišč ali območij z dodano drugo dediščino. Po navadi so vsebinsko zaključene celote, usmerjene v predstavitev arheološke dediščine iz enega ali več obdobj).

Vzpostavitev tematske poti – preplet kulturne in naravne dediščine

1. **Pobuda** s strani lokalne (dediščinske) skupnosti.
2. Že na začetku potrebno določiti **upravljavca in vzdrževalca poti**, ki se aktivno vključuje in sodeluje pri načrtovanju poti. Kdo?
3. Pridobljena **soglasja lastnikov zemljišč**, kjer je predvidena postavitve informacijskih, interpretativnih tabel in ostale urbane opreme (npr. klopi, makete, interpretativni prikazi...).
4. Uporabijo se že obstoječe poti, priporočena krožna pot. Najbolj uspešne in obiskane so tiste, ki so že v okolju, potrebna je le njihova **obuditev ali nadgradnja**.
5. Poti morajo biti **varne**, upoštevajoč cestno-prometne predpise.
6. **Strokovne službe** nudijo pomoč pri vsebini in popularizaciji.
7. **Usposobljeni** turistični vodniki, s strokovno podkrepljenimi dejstvi.

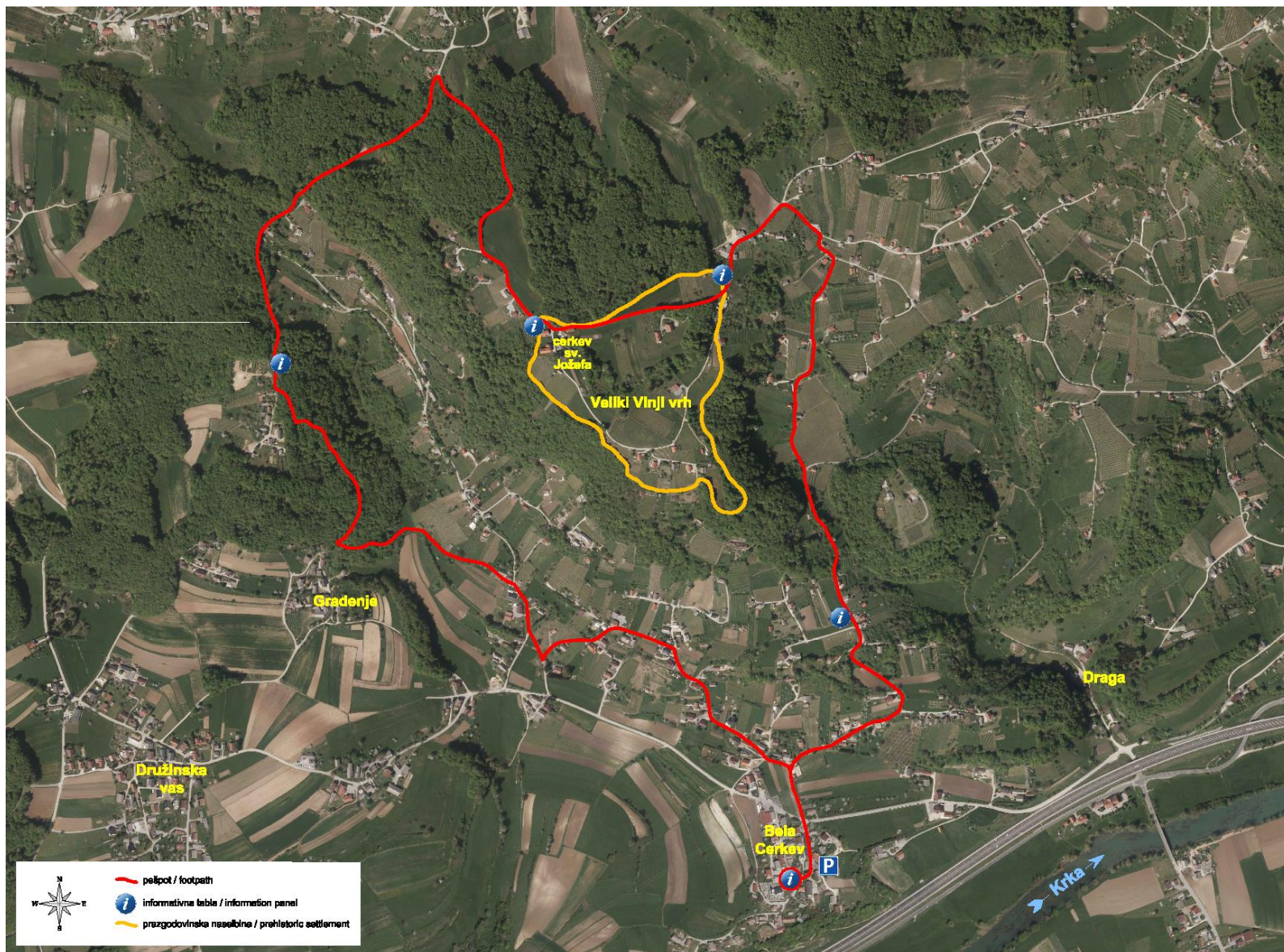

Arheološka pot Vinji vrh, Šmarješke Toplice, 2019

Tematske poti kot priložnost za povezovanje, izobraževanje in raziskovanje

Arheološka pot Vinji vrh – izhodišča

1. Načelo dostopnosti (varen dostop, obstoječa parkirišča, omogočen dostop do znanstvenih izsledkov)
2. Načelo informacijskih virov (dovolj strokovno raziskano področje)
3. Načelo konteksta in umestitve v prostor (upoštevan širši družbeni, kulturni, zgodovinski, naravni kontekst; Hiša žive dediščine – kot dopolnitev)
4. Načelo avtentičnosti (pot vodi mimo ohranjenih arheoloških ostalin »in situ«)
5. Načelo zdržnosti oz. trajnosti (sporazum o upravljanju, določen način vzdrževanja poti, pridobljena soglasja lastnikov)
6. Načelo vključevanja različnih dejavnikov (različna društva, lokalna skupnost, šole ?, gostinstvo ?)
7. Načelo proučevanja, usposabljanja in spremljanja izvajanja (možnost nadgrajevanje in prenosa informacij na podlagi rezultatov novih dognanj; digitalizacija)

Tematske poti kot priložnost za povezovanje, izobraževanje in raziskovanje

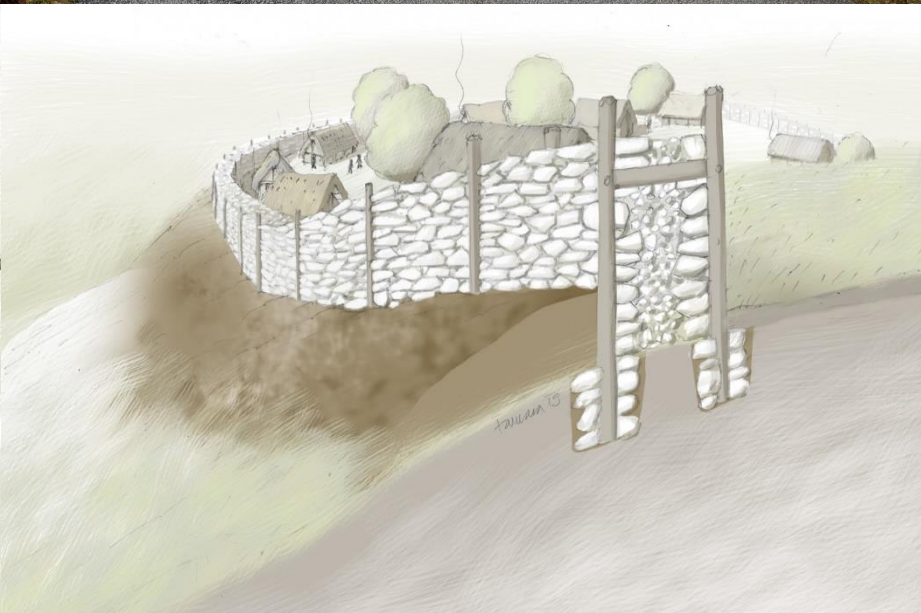

Arheološka pot
Vinji vrh

Tematske poti kot priložnost za povezovanje, izobraževanje in raziskovanje

Tematske poti kot priložnost za povezovanje, izobraževanje in raziskovanje

Arheološka pot Vinji vrh

Pohod po na novo urejeni arheološki poti do Vinjega Vrha

[Komentiraj](#) [Objavi](#) [Objavi](#)

15.6.2021 | 07:45

Bela Cerkev, Šmarjeta - Domoznansko društvo Šmarjeta je preteklo soboto v okviru praznika občine Šmarješke Toplice pripravilo tradicionalni pohod po na novo urejeni arheološki poti na Vinji vrh.

Predsednik društva **Jože Perše** je več kot zadovoljen, saj se je pred Hišo žive dediščine v Beli cerkvi zjutraj zbrala velika množica pohodnikov. Največ je bilo občanov, prišli pa so tudi iz Bele krajine, Krškega in drugih krajev Slovenije. Zbrane je poleg Peršeta pozdravil še župan Občine Šmarješke Toplice Marjan Hribar.

Pohodniki so krenili mimo vinogradov in se ustavljali ob obvestilnih tablah, kjer jim je kustosinja Dolenjskega muzeja **Petra Stipančič** spregovorila o izkopaninah, ki so jih arheologi našli v bližnji okolici. Najbolj zanimivo je bilo ob nekdanjem vhodu v utrjeno naselje, ki je bilo zavarovano dva in pol metra debelim obzidjem. Sprehodili so se tudi po temeljih nekdanje utrdbe, od koder se je pohodnikom odprl nepozaben pogled na reko Krko in na največji rečni otok Tržič.

Udeležencem se je prilegel prijeten počitek v senci cerkve sv. Jožefa na Vinjem vrhu. Tu so prisluhnili pripovedi Jožeta Peršeta o zgodovini cerkve in bogati opremi, ki po mnenju zgodovinarjev presega bogastvo podeželskega kraja. Največja znamenitost je Mentzingerjeva slika Umirajoči sv. Jožef, ki jo trenutno hranijo v župnišču v Šmarjeti.

Pohodnike je potem čakal samo še spust po gozdu mimo gomil nekdanjih prebivalcev Vinjega vrha v Belo cerkev, kjer so se pohodniki, prijetno utrujeni, še lep čas zadržali ob okusni malici, kozarčku cvička in klepetu z novimi prijatelji.

L. M., J. P.

Pohod na Vinji Vrh je bil dobro obiskan.
(Foto: Jernej Petrovič)

Tradicionalni pohod na Vinji Vrh, zbor pred Hišo žive dediščine Bela Cerkev

[Komentiraj](#) [Objavi](#) [Objavi](#)

12.6.2021 | 08:00

Domoznansko društvo Šmarjeta okviru praznovanja občinskega praznika vabi na tradicionalni pohod.

Hodili bomo po na novo urejeni Arheološki poti na Vinji Vrh. Tam je bilo, še pred Kristusom, utrjeno naselje, zavarovano z 2,5 m debelim obzidjem. O zanimivem življenju in delu tedanjih prebivalcev nam bo govorila arheologinja – kustosinja Petra Stepančič.

POHOD PO ARHEOLOŠKI POTI VINJI VRH S KOSTANJEVIM PIKNIKOM.

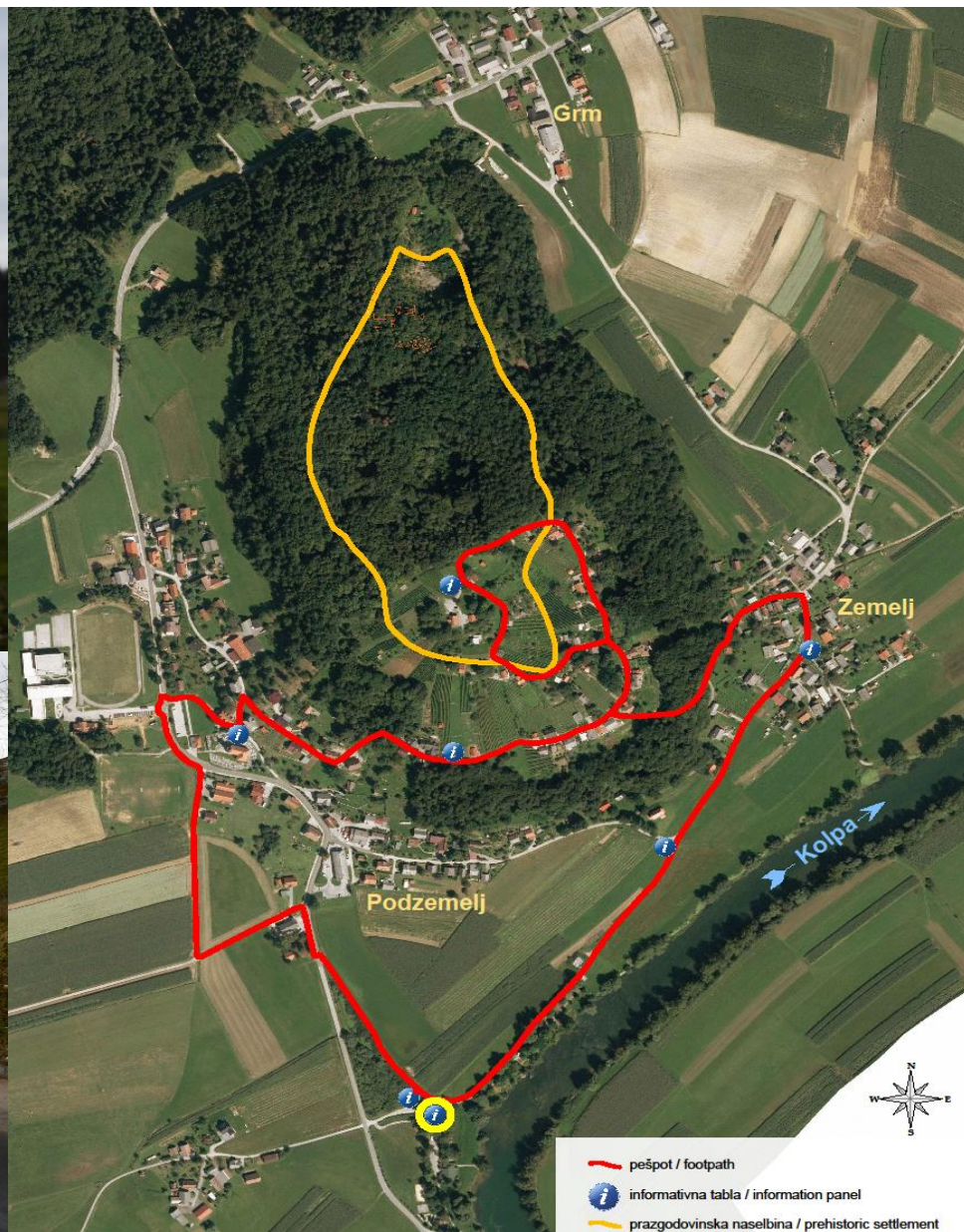

Učna pot Kučar – Kolpa, občina Metlika, 2022

Tematske poti kot priložnost za povezovanje, izobraževanje in raziskovanje

Tematske poti kot priložnost za povezovanje, izobraževanje in raziskovanje

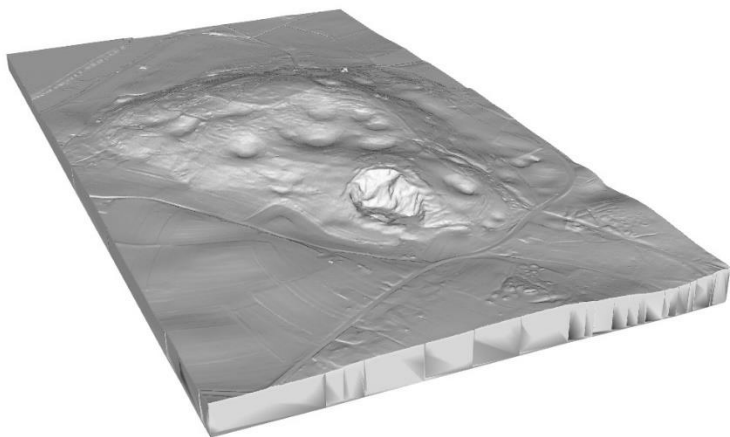

Tematske poti kot priložnost za povezovanje, izobraževanje in raziskovanje

Tematske poti kot priložnost za povezovanje, izobraževanje in raziskovanje

Zaključki

Tematska pot živi, v kolikor **pobuda, zanimanje** prihaja iz lokalne skupnosti.

Nujno vključevanje, popularizacija poti – **sama po sebi le del infrastrukture!**

Nadgradnja poti - programska dejavnost, organizacija različnih delavnic, dogodkov, pripovedništvo.

Obvezna **implementacija in vključevanje tematskih poti v bližini šol, vrtcev v učni načrt** (npr. naravoslovni dnevi, športni dnevi).

Pomembno orodje za otroke, mladino, domačine, obiskovalce pri **spoznavanju in razumevanju** bližnje kulturne in naravne dediščine.

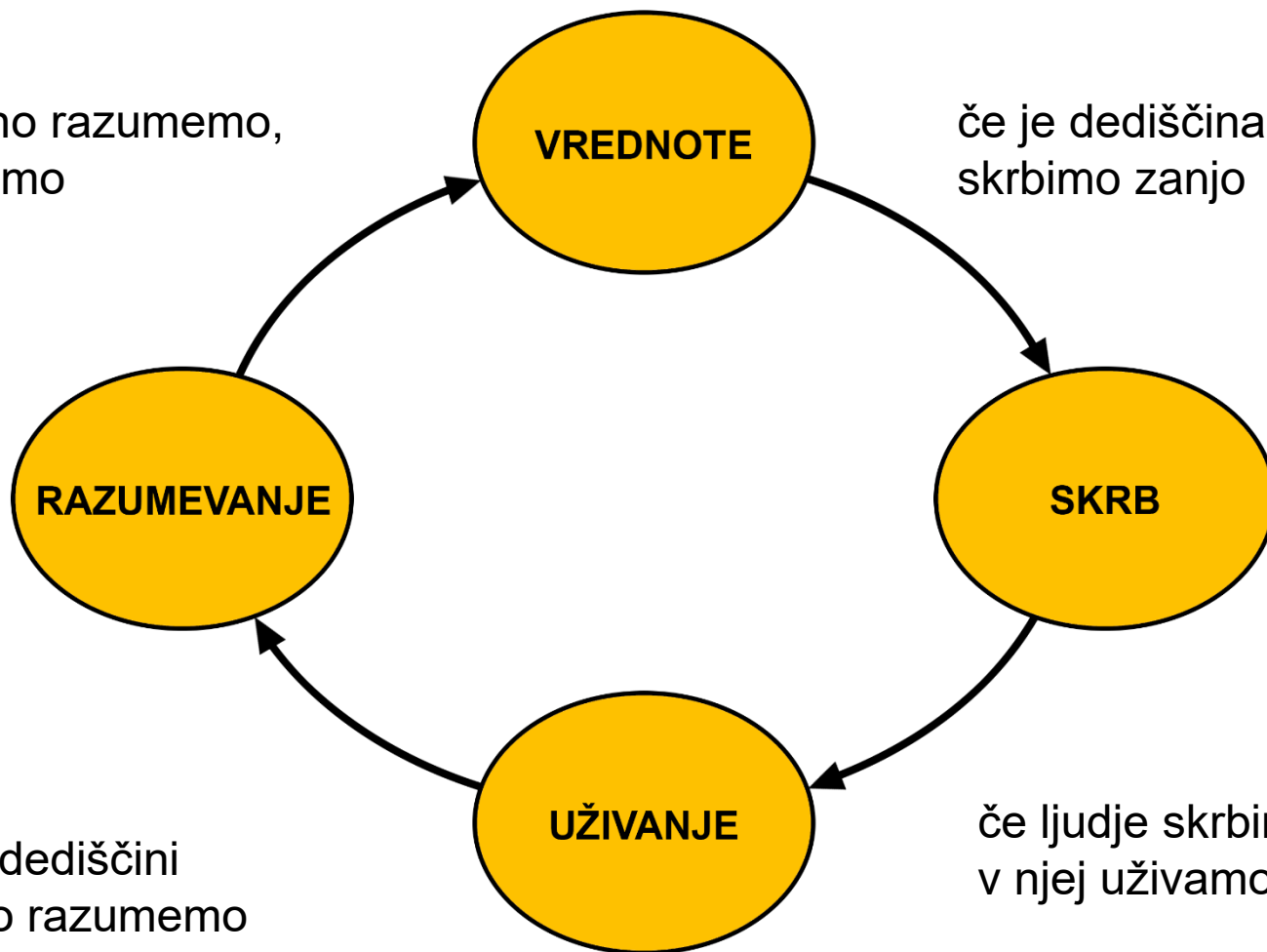
Že na začetku določiti upravljalca in način vzdrževanja poti – **trajnost**.

Dediščina in njen življenjski cikel

če dediščino razumemo,
jo spoštujemo

če je dediščina vrednota,
skrbimo zanjo

če ljudje v dediščini
uživamo, jo razumemo

če ljudje skrbimo zanjo,
v njej uživamo

Tematske poti kot priložnost za povezovanje, izobraževanje in raziskovanje

Hvala za vašo pozornost

